

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ

- I. Ο Συνδικαλισμός όπως τον γνωρίζουμε, γέννημα της βιομηχανικής εποχής, αποτέλεσε τον αντίλογο στην καπιταλιστική παραγωγική διαδικασία.

Ήταν η συλλογικά οργανωμένη άμυνα στην μορφή εκμεταλλεύσεως που ακολούθησε η διαδικασία αυτή και η οποία ως ένα βαθμό καθορίστηκε από την εφαρμοσμένη τεχνολογία.

Απέναντι στον ένα ισχυρό εργοδότη, ο Συνδικαλισμός αντιπάρθεσε την συλλογικότητα της οργάνωσής του και μέσα από αυτήν άσκησε την πίεσή του για την υπεράσπιση και διεύρυνση των συμφερόντων των εργαζομένων.

Από ένα σημείο και πέρα συνδέθηκε - στο μεγαλύτερό του τμήμα - με ορισμένη πολιτική ιδεολογία και "συνεργάστηκε" με τις κομματικές εκφράσεις αυτής της ιδεολογίας.

Μέσα στα παραπάνω πλαίσια, η επιβεβαίωση του ρόλου και της δράσεως του Συνδικαλισμού ήταν δεδομένη (τουλάχιστον στον κόσμο της εργασίας) και η μαζικότητά του ξεπερνούσε τα αριθμητικά δεδομένα, αφού ήταν αποδεκτό ότι ο δισταγμός μεγάλου μέρους των εργαζομένων για ενεργό συμμετοχή ερμηνευόταν σαν φόβος και όχι σαν έλλειψη υποστήριξης.

Όπως ήταν φυσικό ο συνδικαλισμός στις διάφορες χώρες ακολούθησε διάφορους δρόμους δράσης και έκφρασης, με την δύναμη προσαρμογής που έχουν οι νέες κοινωνικές εκφράσεις.

Οι συνθήκες συσσώρευσης κεφαλαίου, η τεχνολογία παραγωγής, η βιομηχανική συγκέντρωση αλλά και οι εθνικοπολιτικές συνθήκες και εξελίξεις, οι παραδόσεις, η εθνική νοοτροπία και κοσμοθεωρία και η επικρατούσα πολιτική ιδεολογία, παίξαν το ρόλο τους και καθόρισαν την κατεύθυνση της πορείας που ακολούθησε ο Συνδικαλισμός σε κάθε χώρα.

Στην Ελλάδα το Συνδικαλιστικό Κίνημα, εκτός από τις γενικές προϋποθέσεις που γέννησαν και καθόρισαν την πορεία του Συνδικαλισμού, απόκτησε και τα καθαρά εθνικά του χαρακτηριστικά.

Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι αντανάκλαση των χαρακτηριστικών του πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε και λειτουργεί, και τα αρνητικά τους στοιχεία δεν μπορεί να χρεωθούν στον Συνδικαλισμό αλλά στο συγκεκριμένο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Ομως αυτά τα χαρακτηριστικά σε ακραίες εκφράσεις, που είναι ο κανόνας παρά η εξαίρεση, λειτουργούν σαν τροχοπέδη στην κοινωνική νομιμοποίηση του ρόλου και της δράσης του Συνδικαλισμού, και κύρια στην μελλοντική του εξέλιξη.

Μειωμένη μαζικότητα, έλλειψη δημοκρατικότητας στην λειτουργία του, ανάπτυξη συντεχνιακής νοοτροπίας ιδιαίτερα στα ισχυρότερα από τα συνδικάτα, αντίληψη μόνιμης αντιπαράθεσης, αποτελούν περιοριστικούς παράγοντες στην εμβέλεια του Συνδικαλιστικού κινήματος.

Ο κυρίαρχος παράγοντας όμως, η έλλειψη του οποίου διαιωνίζεται τις αδυναμίες που αναφέρονται πιο πάνω, είναι η αυτονομία του Συνδικαλισμού. Ακριβώς σ' αυτόν τον ουσιαστικότερο από τους παράγοντες έχει υστερήσει το Ελληνικό Συνδικαλιστικό Κίνημα. Αυτονομία οικονομική, αφού η χρηματοδότησή του έχει μετατατραπεί σε κρατικοδίαιτα, αυτονομία ιδεολογική, αφού δεν παράγει αυτόνομο λόγο αλλά αναμεταδίδει κομματικές πλατφόρμες, και τέλος αυτονομία οργανωτική, αφού η εξάρτησή του από τα κόμματα είναι δεδομένη και έχει φθάσει στο σημείο, αυτή να αποτελεί προϋπόθεση για την ύπαρξή του.

Μαθηματική συνέπεια της κομματικής εξάρτησης είναι η χρησιμοποίησή του από τα κόμματα σαν πολιορκητικού κριού για εξυπηρέτηση βραχυπρόθεσμων κομματικών στόχων, έξω και μακριά από τις ανάγκες και τα προβλήματα των εργαζομένων.

II. Τα δεδομένα, οι προϋποθέσεις και τα οράματα που γέννησαν, νομιμοποίησαν και συντήρησαν τον Συνδικαλισμό περνούν μιά περίοδο βαθειών και γρήγορων μεταβολών που το σημείο σταθεροποίησής τους δεν είναι ακόμη ορατό.

Οι μεταβολές αυτές έχουν αφετηρία την τεχνολογία, γεγονός το οποίο τις κάνει ριζικές και μόνιμες, και διαπερνούν όλες τις οικονομικές και κοινωνικές δομές.

Ο διεθνής καταμερισμός παραγωγής και εργασίας, η τεχνολογία παραγωγής, ο ρόλος του εργαζομένου σ' αυτήν, αυτό που ζητάει ο εργαζόμενος και αυτό που ζητιέται απ' αυτόν, τα οργανωτικά σχήματα των επιχειρήσεων, η κατανομή των εργαζομένων μεταξύ παραγωγής και υπηρεσιών, τέλος οι σχέσεις εργαζομένων - έργου - εργοδότη, όλα βρίσκονται σε μια διαδικασία ριζικών αλλαγών για τις οποίες δεν μπορεί να υπάρχει υπεύθυνη και βέβαιη γνώμη για το εάν, για το πότε, και για το ποιο θα είναι το σημείο ισορροπίας.

Την αβεβαιότητα αυτή επιτείνουν οι οραματικές και σε απίστευτο βαθμό και ρυθμό, εξελίξεις στις χώρες που εφαρμόσθηκε το όραμα του κομμουνιστικού μοντέλλου διάρθρωσης της κοινωνίας και της οικονομίας. Εξελίξεις οι οποίες σημειώθηκαν μέσα σε διάστημα δύο ετών, που ανήκαν στην σφαίρα της επιστημονικής φαντασίας πριν από 5 χρόνια, και που ανέτρεψαν όλα τα σταθερά σημεία που στήριξαν τα τελευταία 50 χρόνια τις διεθνείς σχέσεις, τον συσχετισμό δυνάμεων, καθώς και τον ρόλο και την αξιοπιστία των κομμάτων που σαν ιδεολογία και πρακτική είχαν την εφαρμογή του ίδιου μοντέλλου στα εθνικά τους πλαίσια.

Οι μεταβολές αυτές, οικονομικές, τεχνολογικές, πολιτικές, ανατρέπουν τον παραδοσιακό ρόλο πολλών αν όχι όλων των κοινωνικών φορέων.

Ο Συνδικαλισμός όχι μόνον δεν μπορεί να είναι εξαίρεση, αλλά αντίθετα βρίσκεται μπροστά σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι. Τόσο κρίσιμο που οι επιλογές του μπορεί να σημάνουν την επιβίωσή του ως ζωντανού και χρήσιμου κοινωνικού κυτάρου ή την μετατροπή του σε ένα φορέα συντήρησης και αντίδρασης χωρίς επαφή με τις πραγματικές ανάγκες του κόσμου της εργασίας.

III. Το πρόβλημα και τα διλήμματα απασχολούν το Συνδικαλιστικό κίνημα σ' όλες τις Ευρωπαϊκές, τουλάχιστον, χώρες και οι αναλύσεις και προτάσεις δεν φαίνεται να έχουν πάρει οριστικές και κοινά αποδεκτές μορφές.

Το ίδιο συμβαίνει και στην Ελλάδα, όπου μεγάλο μέρος της Συνδικαλιστικής ηγεσίας προβληματίζεται με υγιή τρόπο πάνω στα μεγάλα ερωτήματα και διλήμματα.

Φυσικά, ο Ελληνικός Συνδικαλισμός, εκτός από την προβληματική του Ευρωπαϊκού Συνδικαλισμού, πρέπει να αντιμετωπίσει τα ιδιαίτερα εθνικά του χαρακτηριστικά, και κύρια το θέμα της αυτονομίας του και της αντιστοιχίας του με τις πραγματικές ανάγκες και προτεραιότητες των εργαζομένων.

Δεν πρέπει να παγιδευθεί σε βιαστικές αποφάσεις που κρύβουν τον κίνδυνο να οδηγηθεί σε μία αναπαλαίωση και αλλαγή πρόσοψης ενός οικοδομήματος με αμφισβητούμενα θεμέλια.

Η ανάλυση χρειάζεται να λάβει υπόψη της όλες τις συνιστώσες ενός σύνθετου προβλήματος και να είναι απελευθερωμένη από ιδεολογήματα που μπορεί να αποτελούν μέρος της σκέψης της ηγεσίας του. Μονοσήμαντες και απλές απαντήσεις, που στηρίζονται σε μία προβολή των σημερινών δεδομένων και ξεκινούν από σχηματοποιήσεις τύπου "κακό - καλό", δεν επαρκούν.

Είναι φανερό ότι οριστικές και κατασταλαγμένες θέσεις δεν μπορεί να υπάρχουν αυτή τη στιγμή αφού όλα τα δεδομένα, πολιτικά - οικονομικά - τεχνολογικά, βρίσκονται σε εξέλιξη.

Η στιγμή απαιτεί προβληματισμό, ανάλυση, και γνώση, που πρέπει όμως να στηρίζονται σε απελευθερωμένο από ιδεολογήματα μυαλό και στην πραγματικότητα που διαμορφώνεται από την ριζική αλλαγή των σταθερών σημείων του χθές. Μάλιστα, η ώρα της σύνθεσης ίσως δεν έφθασε ακόμη.

Σταθεροί άξονες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην ανάλυση αυτή, σε απλοποιημένη έκφραση, είναι ότι:

- A. Φαίνεται να ανανεώνεται η δυνατότητα της καπιταλιστικής παραγωγικής διαδικασίας να εξελίσσεται με την ενσωμάτωση νέας τεχνολογίας.
- B. Οι οργανωτικές δομές των επιχειρησιακών μονάδων μεταβάλλονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις που δημιουργεί η νέα τεχνολογία.
- Γ. Νέες μορφές και περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων πλάθονται σύμφωνα με τα παραπάνω (Α) και το (Β), και νεκρώνουν τα κεκτημένα ενώ δημιουργούν νέες ανάγκες και νέα δικαιώματα.
- Δ. Απαιτείται αντιστοιχία με τις πραγματικές ανάγκες και προτεραιότητες της κοινωνίας και των εργαζομένων σε μία συνεχώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα.
- Ε. Είναι ανάγκη να οριοθετηθούν και διαχωρισθούν μεταξύ τους οι ατομικοί, κοινωνικοί, πολιτικοί ρόλοι, ανάγκες και δυνατότητες.
- ΣΤ. Οσο πιο σύνθετο και πολύπλοκο είναι το κοινωνικό και οικονομικό γίνεσθαι, τόσο πιο σύνθετη προσέγγιση απαιτούν. Η λογική "αντιπαράθεση ή συμβιβασμός" όλο και περισσότερο μοιάζει να ανήκει στο παρελθόν, αφού μειώνει την σημασία και επιρροή των φορέων που την χρησιμοποιούν.
- Ζ. Οι σχέσεις που αναπτύσσει το Ελληνικό Συνδικαλιστικό Κίνημα με τον Ευρωπαϊκό Συνδικαλισμό μέσα στα πλαίσια της Ενιαίας Ευρώπης είναι και αναγκαίες και επιθυμητές. Ομως οι ανάγκες της Ελληνικής οικονομίας και η ανταγωνιστικότητά της μέσα στην εξ' ορισμού ανταγωνιστική Ενιαία αγορά, απαιτεί προσέγγιση των κοινωνικών εταίρων σε εθνικό επίπεδο, ώστε να διαμορφωθεί εναρμονισμένη θέση έναντι ανάλογων εναρμονισμένων θέσεων που έχουν ήδη διαμορφωθεί ή διαμορφώνονται στις λοιπές εθνικές οικονομίες.